

دیوید دواں
David Dawson
1902-1981
دیوید دواں
David Dawson

طرح تحقیق در تحقیقات اجتماعی

ترجمه

هوشنگ نایبی

(استادیار دانشگاه تهران)

فہرست

فهرست	
۱۳	پیش‌گفتار
۱۷	بخش یکم: طرح تحقیق چیست؟
۱۹	فصل یکم: مضمون طرح تحقیق
۱۹	توصیف و تبیین
۱۹	تحقیق توصیفی
۲۱	تحقیق تبیینی
۲۵	نظریه‌آزمایی و نظریه‌سازی
۲۵	نظریه‌سازی
۲۶	نظریه‌آزمایی
۲۸	طرح تحقیق چیست؟
۳۰	طرح تحقیق در مقابل روش
۳۲	در پیش‌گرفتن رویکرد شکاکانه در مقابل تبیین‌ها
۳۸	خلاصه
۳۹	فصل دوم: ابرازهای طرح تحقیق
۳۹	قبل از طرح تحقیق
۳۹	تمرکز بر مسئله تحقیق و تصریح آن
۴۵	شناسایی فرضیه‌های معقول رقیب
۴۸	عملیاتی کردن

۱۷۷	مسائل اعتبار درونی
۱۸۲	مسائل اعتبار بیرونی
۱۸۵	مسائل عملی
۱۸۵	استاندارد کردن ابزارها
۱۸۶	افت پانل
۱۸۷	فشار بر پاسخگویان
۱۸۸	حافظه پاسخگویان
۱۸۹	هزینه
۱۹۰	روش گردآوری داده‌ها
۱۹۱	تعداد موج‌ها
۱۹۱	فاصله بین موج‌ها
۱۹۲	خطای نمونه
۱۹۲	حجم نمونه
۱۹۳	طرح ریزی ابزار سنجش
۱۹۳	کارکنان
۱۹۴	مسائل اخلاقی
۱۹۴	مشارکت داوطلبانه
۱۹۵	رضایت آگاهانه
۱۹۵	صدمه و زیان
۱۹۶	محرمانه بودن و گمنامی
۱۹۶	خلاصه
۱۹۷	فصل نهم: تحلیل داده‌ها در طرح طولی
۱۹۷	داده‌های ناقص
۱۹۷	منع داده‌های ناقص
۱۹۸	چرا مسئله‌ساز؟
۱۹۹	تمیز اریب داده‌های ناقص
۲۰۰	راه حل داده‌های ناقص
۲۰۴	تغییر در سطح جمعی در مقابل سطح فردی
۲۰۶	تغییر کمی و کیفی
۲۰۷	سنجدش تغییر در طرح‌های پانل

۱۲۶	به چه نوع نمونه‌ای احتیاج داریم؟
۱۲۷	سطح سنجش داده‌ها
۱۲۸	نوع مقایسه‌های مورد نیاز
۱۲۹	نوع نشان دادن تفاوت گروه‌ها
۱۳۰	تعداد گروه‌های مورد مقایسه
۱۳۱	آیا گروه‌های مورد مقایسه نمونه‌های مستقل‌اند؟
۱۴۰	آیا متغیر وابسته از توزیع نرمال برخوردار است؟
۱۴۱	آیا واریانس متغیر وابسته بین گروه‌های مورد مقایسه مشابه است؟
۱۴۲	چه تعداد متغیر مستقل؟
۱۴۳	خلاصه‌ای از فرایند انتخاب اندازه مناسب
۱۴۹	مسائل دیگر
۱۴۹	نمره تغییر
۱۵۰	اثر موارد افراطی (اثر کف و سقف)
۱۵۱	تحلیل روند
۱۵۱	خلاصه
۱۵۲	توضیحات
۱۵۳	بخش سوم: طرح طولی
۱۵۵	فصل هفتم: انواع طرح طولی
۱۵۷	اهداف طرح طولی
۱۵۷	توصیف الگوی تغییر و ثبات
۱۵۷	تعیین ترتیب زمانی
۱۵۸	تعیین اثر رشد (بالا رفتن سن)
۱۵۸	تعیین اثر تاریخی (دوران)
۱۶۰	تحلیل برهه‌های زندگی
۱۶۱	انواع طرح طولی
۱۶۱	طرح‌های پانل آینده‌نگر
۱۷۱	طرح‌های گذشته‌نگر
۱۷۴	طرح‌های شبیه طولی
۱۷۵	خلاصه
۱۷۶	توضیح
۱۷۷	فصل هشتم: مسائل طرح طولی
۱۷۷	مسائل روش‌شناسی

پیش‌گفتار

در سال ۱۹۶۳، کمپل و استنلی^۱ از مک‌کال^۲ نقل قول می‌کنند که گفته بود: «کتاب‌ها و دوره‌های آموزشی بسیار خوبی درباره نحوه بررسی آماری داده‌های مناسب و صحیح جهت اعمال روش‌های آماری روی آن‌ها وجود دارد؛ اما مطالب چندانی در زمینه روش‌های تضمین‌بخش داده‌های مناسب و صحیح جهت اعمال روش‌های آماری بر روی آن‌ها وجود ندارد». اما امروزه کتاب‌های خوبی درباره جنبه‌های فنی گردآوری داده‌های مناسب (مثل نمونه‌گیری، طرح پرسش، تکنیک‌های مشاهده‌ای) وجود دارد. با این‌همه، بی‌توجهی به «تصمیم داده‌های مناسب و صحیح» از لحاظ منطق نوع داده‌هایی که باید گردآوری شود و امکان مقایسه سودمند و متقاعدکننده گروه‌ها کماکان به قوت خود باقی است. این امر شاید در روان‌شناسی و تا حدی نیز در علوم متداول جاری نباشد؛ اما در سایر رشته‌های علوم اجتماعی دانشجویان معمولاً برای تفکر درباره این اصلی‌ترین مسئله تحقیق به خوبی آماده نمی‌شوند. کامپیوتر و برنامه‌های تحلیل آماری پیشرفته به پاره‌ای از مسائل تحلیل کمک گرداند اما تحلیل قبل از آن‌که ابتدا ساختار گردآوری داده‌ها طرح‌ریزی شده باشد ناقص و محدود خواهد بود. این ناقص به کرات در تعداد زیادی از تحقیقات کارشناسی ارشد و دکترا و نیز در کار‌بسیاری از محققان جا افتاده دیده می‌شود.

بسیاری از کتاب‌های درسی و دوره‌های مبانی استراتژی‌های مختلف گردآوری داده‌ها نظیر مصاحبه، پرسشنامه و مشاهده را آموختش می‌دهند. اما محور این کتاب

۳۰۱	روش گردآوری داده‌ها نیست
۳۰۲	خلاصه
۳۰۳	توضیح
۳۰۴	فصل چهاردهم: مسائل موردپژوهی
۳۰۴	مسائل روش‌شناسی
۳۰۴	اعتبار درونی
۳۰۹	اعتبار بیرونی
۳۱۳	مسائل عملی
۳۱۳	نمونه‌گیری
۳۱۶	تعداد محقق: انسجام
۳۱۷	هنگام رفتن به میدان
۳۱۸	ارائه موردپژوهی
۳۱۹	مسائل اخلاقی
۳۲۲	خلاصه
۳۲۳	توضیحات
۳۲۴	فصل پانزدهم: تحلیل موردپژوهی
۳۲۴	تحلیل آماری
۳۲۵	معنا و زمینه
۳۲۶	تحلیل در موردپژوهی توصیفی
۳۲۶	بعد نظری تحلیل توصیفی
۳۲۹	موردنپژوهی تبیینی
۳۲۹	تحلیل نظریه‌آزمایی
۳۳۹	تکرار حقیقی و نظری
۳۴۰	تحلیل برای نظریه‌سازی: استقرار تحلیلی
۳۴۴	خلاصه
۳۴۴	توضیح
۳۴۵	منابع